

Cario Bonink / HH

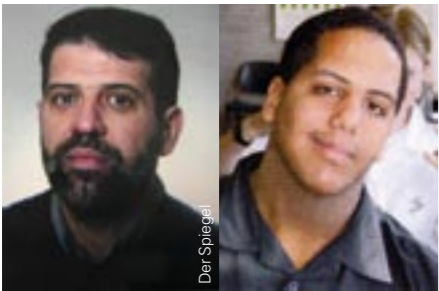
De moord op Theo van Gogh: wie wist wat?

Op 2 november is het twee jaar geleden dat Theo van Gogh werd vermoord in Amsterdam. De dader Mohammed Bouyeri kreeg levenslang. Maar de aanslag roept nog altijd zoveel vraagtekens op dat de Tweede Kamer een nieuw onderzoek eist. Revu's voorlopige conclusie: het lijkt er sterk op dat Mohammed Bouyeri gestopt had kunnen worden. Door Stan de Jong

Lawaaidemonstratie op de Dam, ter nagedachtenis aan Theo van Gogh, 2 november 2004.

Nee, u kunt rustig slapen, er is geen complot. Achter de moord op Theo van Gogh gaat geen machtige lobby van sinistere figuren met zonnebrillen schuil. Er is geen JSF, geen WTC, geen samenzwering. Mohammed Bouyeri, de Marokkaanse jihadist uit O20/Gaza, zoals ze op Geenstijl.nl Amsterdam-West wel eens treffend omschrijven, heeft de gruwelijke moord helemaal in zijn eentje gepland en gepleegd.

Oké, er zijn aanwijzingen dat mensen in zijn omgeving van zijn plan op de hoogte waren. Zo gingen de Haagse Hofstadgroepleden Jason W. en Ismael A. op de avond voor de moord op bezoek bij hun vriend, die zo graag de martelaarsdood wilde sterven, en brachten hem een pannetje soep. Een ritueel dat veel weg had van een galgenmaal. Ook was het uitgerekend op de ochtend van de moord, 2 november 2004, dat de Syriër Redouan al Issar (alias Abu Khaleed), die door justitie wordt gezien als de geestelijk leider van de Hofstadgroep, met een vals paspoort het land uit werd gesmokkeld. Louter toeval? Of wist Al Issar dat het hem wel eens te heet onder de voeten zou kunnen gaan worden? De vlucht was enkele dagen ervoor geboekt. Intrigerende details. Maar na een -overigens niet al te grondig- onderzoek concludeerde het Openbaar Ministerie dat voor het medeplegen van moord onvoldoende bewijzen waren gevonden. Op 27 juli 2005 werd Mohammed Bouyeri door de Amsterdamse rechtbank tot een levenslange gevangenisstraf veroordeeld. De verdediging noch het OM tekende hoger beroep aan.

Links Redouan al Issar, 'geestelijk leider' van de Hofstadgroep, rechts terreurverdachte Jason W.

Is daarmee dan alles gezegd en geschreven? Kan het boek van deze tragische geschiedenis, die het aanzien van het als gezapig en tolerant bekendstaande Nederland in elk geval voor enige tijd veranderde, dicht? Moord opgelost - over tot de orde van de dag? Nee, dat zou onterecht zijn. Al vanaf de dag dat Theo van Gogh op de Amsterdamse Linneausstraat als een varken werd geslacht, nu exact twee jaar geleden, zijn er vraagtekens gerezen over wat de autoriteiten van de latere moordenaar

Links (voormalig) minister van Justitie Donner, rechts minister van Binnenlandse Zaken Remkes, verantwoordelijk voor de AIVD.

wisten. Met name de rol van de inlichtingen- en veiligheidsdienst AIVD is van meet af aan omstreden geweest. Had Mohammed Bouyeri niet gestopt kunnen, moeten worden?

Frappant genoeg is het de overheid zelf die de meeste voeding heeft gegeven aan alle geruchten, speculaties en twijfels. Op 10 november 2004 sturen de ministers Donner (Justitie) en Remkes (Binnenlandse Zaken) een brief inclusief een zogenaamd feitenrelaas naar de voorzitter van de Tweede Kamer. Hierin wordt op een rijtje gezet wat men wist van de (toen nog) verdachte Mohammed B., wat er bekend was van de bedreigingen aan het adres van de cineast/columnist en welke maatregelen men voor diens veiligheid had getroffen. Om op het

indruk maakt, zijn papieren ondersteboven houdt, stamelt en stottert, houdt Remkes voet bij stuk. "Het aantal risicovolle personen werd door de AIVD geschat op tussen de 100 en 200 personen en is in de wandelgangen gaan heten de Groep van 150. Mohammed B. behoorde daartoe *niet*," beklemtoont de minister. "Hij was bij de AIVD bekend, maar behoorde niet tot de kernpersonen van het Hofstadnetwerk. Hij was daar wel ondersteunend, maar aanwijzingen dat hij risicovol was, waren er niet."

Het is een onhoudbaar standpunt, dat de Kamerleden in verbijstering achterlaat. Als Mohammed B. al niet risicovol was, wie dan nog wel? En hoezo was Mohammed B. alleen 'ondersteunend'? Dit staat volkomen haaks op de waslijst aan feiten die nota bene deels door

windt officier van justitie Frits van Straelen er geen doekjes om. "De verdachte is geen meeloper. Integendeel. En al helemaal geen randfiguur." Tijdens het proces tegen de Hofstadgroep zal deze conclusie worden onderschreven: Mohammed Bouyeri was de leider, de geestelijk inspirator.

Hoe deze enorme discrepantie tussen OM en AIVD te verklaren? Waarom houdt de AIVD halsstarrig vast aan het oordeel dat Bouyeri een meeloper was? In principe zijn twee verklaringen mogelijk. De eerste is: de AIVD'ers lagen te pitten, konden de puzzel niet leggen en om die blunder te verhullen houdt men vol dat B. onbelangrijk was. Maar eigenlijk is dat, gezien de feiten die de dienst zélf heeft verzameld, een onmogelijk scenario. Het is alsof Pauw en Witteman eerst hun gasten introduceren: "Vanavond hebben we aan tafel meneer A, meneer B, mevrouw X, mevrouw Z." Om vervolgens doodleuk te concluderen: "Er zijn dus vanavond geen dames aanwezig."

Nee, zo dom zijn ze bij de AIVD heus niet. De geheime dienst mag onder critici de naam hebben van een stel amateuristische gleufhoeden. Internationaal staat de Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdienst heel redelijk aangeschreven. De AIVD had ook een uitstekend zicht op de Hofstadgroep. Dat blijkt wel uit de gang van zaken kort na de moord: binnen *no time* kon vrijwel het gehele netwerk worden opgerold. Er was gebruik gemaakt van af luisteroperaties, er was een heuse AIVD-woning ingericht (in de Haagse Antheunisstraat waar Jason en Ismael verbleven), er waren infiltranten ingezet en informanten geworven.

Een tweede verklaring is dan ook veel plausibeler: de AIVD wist heus wel hoe de vork in de steel zat, maar liet Mohammed B. bewust lopen. Dat is minder vergezocht dan het lijkt. Het behoort tot de *modus operandi* van geheime diensten om 'voorwerpen van onderzoek' zo lang mogelijk 'in het veld' te houden. Zeker als zij belangrijke bronnen van informatie zijn. En -zo blijkt uit alles- dat was Bouyeri, de spin in het web. In elk geval is een geheime dienst er niet bij gebaat informatiebronnen op te pakken en aan justitie uit te leveren - dan wordt de eigen informatiepositie 'stukgemaakt'. Misschien dat Mohammed als lokaas werd gebruikt om een nog grotere vis te vangen, zoals De Syriër.

Maar het is een werkwijze die risico's met zich meebrengt. Heeft de dienst Mohammed B. te lang laten lopen? En is dat Theo van Gogh fataal geworden? Aanleiding genoeg voor nader onderzoek. Vorige week werd bekend dat de Tweede Kamer van het kabinet

De bekende feiten: zo gevaarlijk was Mohammed B.

- ✓ Met alle Hofstadgroepleden onderhoudt Mohammed B. contacten. Of het nu gaat om Jason W., Ismael A., Nouredine el F. Ook de modieuze moslimfundi annex scheikundeleerling Samir A. is geen onbekende. B. is de spin in het web.
- ✓ Ten minste sinds 2003 staat de jonge Marokkaan bij de inlichtingendiensten bekend als iemand die steeds radicaler wordt, hetgeen zich bijvoorbeeld uit in het schreeuwen van koranteksten. Volgens de eigen definitie van justitie, politie en AIVD zou dat voldoende moeten zijn hem in 'De Groep van 150' gevaarlijke personen op te nemen. Maar hij wordt niet eens ter sprake gebracht.
- ✓ Mohammed B. valt onder de directe invloedssfeer van de charismatisch geestelijk leider Redouan al Issar. In een belhuis in Schiedam houdt 'De Syriër' zijn opzweepende preken. Het belhuis blijkt al sinds 2002 door de politie en inlichtingendiensten in de gaten te worden gehouden. Tot de vaste bezoekers behoort Mohammed B..
- ✓ Eind 2003 verplaatsen de 'huiskamerbijeenkomsten' zich naar een kleine seniorenwoning in de Amsterdamse wijk Geuzenveld-Slotermeer. Het is de woning van Mohammed B.. Diverse leden van de Hofstadgroep zullen daar overnachten.
- ✓ In oktober 2003 worden door de Nationale Recherche invallen gedaan in Schiedam, Den Haag en (op verschillende locaties) Amsterdam. Het zou gaan om terreurverdachten. Onder meer wordt een inval gedaan in het

huisje van B.. Opvallend genoeg wordt hij niet aangehouden.

✓ Zowel de mobiele telefoon als de vaste (huis)telefoon van B. wordt getapt. Volgens de AIVD levert het niets op.

✓ Kort voor het begin van het Europese kampioenschap voetballen, in de zomer van 2004, reist een drietal personen uit het Hofstadnetwerk naar Porto. Ze zouden van plan zijn een aanslag op de Portugese premier Baroso te plegen. De trip zou zijn gefinancierd door Achmed H., die -jowel- in de woning van Mohammed B. verblijft. De aanslag wordt vrijdeld, de jongens worden op een vliegtuig terug naar Nederland gezet.

✓ Op Schiphol wordt de groep door de AIVD ondervraagd. Onder hen de gevaarlijke Nouredine el F., die later met een doorgeladen machinepistool in Amsterdam zal worden aangehouden. Nouredine legt belastende verklaringen over B. af. Volgens hem is Bouyeri "een gevaarlijk persoon," hij zou videobanden over Tsjetsjenië hebben, een martelaarstatement hebben geschreven en wel eens roepen: "Ik wil jihad, ik wil naar Tsjetsjenië." Maar de AIVD onderneemt geen actie.

✓ Mohammed B. heeft een strafblad. Hij is veroordeeld wegens geweldpleging, onder meer op een politieman. Er zijn vele incidenten, waarbij met name zijn agressiviteit tegenover ambtsdragers opvalt.

✓ Ten slotte is B. de auteur van fundamentalistische literatuur die binnen de Hofstadgroep (en op internet) circuleert.

eist dat een (al lang toegezegde) evaluatie naar de rol van de overheid nog vóór de verkiezingen moet gebeuren. Ongetwijfeld zal na die evaluatie een pittig debat volgen. Misschien dat dan ook de rol van 'Amsterdam' eens kritisch tegen het licht kan worden gehouden - een onderbelicht aspect in de zaak-Van Gogh.

Op dinsdag 2 november 2004, enkele uren na de moord, wordt in Amsterdam een persconferentie belegd. De voltallige 'driehoek' is aanwezig: burgemeester Job Cohen, hoofdofficier van justitie Leo de Wit en hoofdcommissaris van politie Bernard Welten. Na

enkele huishoudelijke mededelingen van Cohen over de lawaaidemonstratie van die avond, vraagt een journalist of de verdachte bekend was bij de AIVD? Leo de Wit: "Hij was in onze lokale politie- en justitiegegevens, met uitzondering van een betrekkelijk gering incident, niet bekend."

Zelfs in het licht van wat men toen wist een onzinnige opmerking. Mohammed B. kwam uitgebreid voor in de politie- en justitieregisters. Er waren vele 'incidenten', zelfs twee veroordelingen, en die waren bepaald niet 'betrekkelijk gering'. Zo had de verdachte eens ingestoken op een politieman tijdens een gevecht in het Amsterdamse Vondelpark. ►

Mohammed B. informant?

► Er stond zelfs nog een zaak open. Op 29 september 2004 had Bouyeri zich verzet tegen conducteurs toen hij werd betrap op zwartrijden in de tram. Daarop was hij door politieagenten van het bureau Meer en Vaart gearresteerd en vastgezet. Een zaak die vers in het geheugen en in de politieregisters moet liggen: het is amper een maand voordat hij Van Gogh zal vermoorden. En er zal nóg een onwaarheid worden gebiteerd op de persconferentie. Een journalist vraagt: "Balkenende heeft gezegd dat deze persoon bekend was bij de veiligheidsdiensten. Was hij bekend hier bij de RID?" Bernard Welten en Leo de Wit, vrijwel in koor: "Nee." Maar in het feitenrelaas dat Remkes en Donner acht dagen later (10 november) naar de Kamer sturen, valt iets heel anders te lezen over de Regionale Inlichtingen Dienst (RID), de vooruitgeschoven post van de AIVD bij de politie Amsterdam-Amstelland. Het betreft het eerder genoemde tramincident: '29 september 2004. Mohammed B. wordt geverbaliseerd wegens zwartrijden in het openbaar vervoer. Hierbij maakt hij amok. Via de RID-Amstelland krijgt de AIVD van de politie de beschikking over papieren die bij hem zijn aangetroffen. Deze papieren bevatten tal van telefoonnummers en e-mailadressen. Uit deze gegevens blijkt dat de meeste contacten van Mohammed B. bekenden zijn uit het Hofstadonderzoek.' Kortom, de moordenaar was maar al te bekend bij de Amsterdamse politie en RID. Hoe kan het dan dat de driehoek deze onjuiste informatie verstrekke? Waren de drie heren

De AIVD was diep geïnfiltrerd in het Hofstadnetwerk. Niet alleen in de omgeving van de radicale moslims, ook in de groep zelf werd gerekruteerd. Het staat vast dat Jason W. en Zakaria T. na een trip naar Pakistan zijn gevraagd om voor de dienst te werken. Het huis in de Haagse Antheunisstraat was een AIVD-woning. Volgens bronnen heeft Nouredine el F. met de dienst samengewerkt. De vraag is dan ook gerechtvaardigd: heeft Mohammed B. contacten met de AIVD gehad? Volgens ex-BVD'er Frits Hoekstra zou B. 'de ideale informant' zijn geweest, vanwege zijn uitgebreide netwerk. Advocaat Jan Vlug, die Zakaria T. verdedigde, meent dat "het veel zou verklaren. Ze lagen bij iedereen in de struiken, behalve bij B." In oktober 2003 werd de woning van B. onderzocht, maar hij werd niet aangehouden. Zelf heeft B. de suggestie dat hij AIVD-informant zou zijn naar het rijk der fabelen verwezen.

nog niet wakker die ochtend? Had men het zo gauw niet kunnen vinden? Dat lijkt onwaarschijnlijk - het belang van het doen van juiste mededelingen was die dag enorm. Nee, het heeft er alle schijn van dat men iets te verhullen had. Dat blijkt wanneer Katja Schuurman voor de documentaire *Prettig Weekend, Ondanks Alles*, die op 2 november 2005 door BNN wordt uitgezonden, Leo de Wit hierover nader aan de tand voelt. De hoofd-

officier van justitie ontkent dan de uitspraken over het 'betrekkelijk gering incident' en de RID te hebben gedaan. "Is uit mijn mond niet opgetekend," zegt hij. Tja, het zal niet vaak voorkomen dat een officier van justitie voor het oog van de natie op leugens kan worden betrap. Of gokte De Wit erop dat iedereen het was vergeten? Dat zou dan wel heel dom zijn - de persconferentie werd destijds live uitgezonden. Alles staat op band.

In elk geval kan men concluderen dat bij de regiopolitie Amsterdam-Amstelland meer informatie bekend moet zijn geweest over Mohammed B. (en in zijn algemeenheid over van terrorisme verdachte personen in de hoofdstad) dan men steeds heeft willen doen voorkomen. En dat is, ook politiek gezien, een intrigerend gegeven. In de dagen na de moord heeft burgemeester Job Cohen zich kwaad gemaakt over de geringe informatieverstrekking door de centrale overheid, met name de AIVD, aan de Amsterdamse driehoek. Het was een schande dat Amsterdam zo onwetend werd gehouden van al die mogelijke moslimterroristen in de hoofdstad. Zo liet Cohen desgevraagd weten dat hem onbekend was dat bij eerdere invallen in diverse Amsterdamse woningen in 2003, waaronder die van Mohammed B., het om terreurverdachten ging. Laat staan dat het leden van de Hofstadgroep betrof. Ja, Cohen sprak van een onafhankelijk onderzoek. De onderste steen moest boven!

Tussen 2 november en 10 november 2004 -een dag voordat het debat met de Tweede Kamer plaatsvond- werd koortsachtig overlegd tussen Amsterdam en Den Haag. Van de geprikkelde stemming tussen beide grootmachten hebben diverse media, waaronder *Zembla*, verslag gedaan. Het was in deze dagen dat werd gewerkt aan de brief (met feitenrelaas) die op 10 november naar de Tweede Kamer werd gestuurd. Ogenschijnlijk werd met de brief de kou uit de lucht genomen. Van een onderzoek is in ieder geval van de zijde van Cohen sindsdien niets meer vernomen. Dat viel ook Jozias van Aartsen, tijdens het debat op 11 november 2004, op. "Ik heb begrepen dat naar aanleiding van het feitenrelaas de burgemeester van Amsterdam, die op hoge toon een onafhankelijk onderzoek eiste, dat nu niet meer doet," sneerde de VVD-fractieleider.

Maar bij nadere lezing van de brief en het feitenrelaas blijkt dat het niet helemaal koek en ei werd tussen Amsterdam en Den Haag. Het gaat daarbij om de eerder genoemde invallen in oktober 2003, om precies te zijn de avond/nacht van 16/17 oktober. Die nacht werden in Den Haag, Schiedam en

Amsterdam (op drie adressen) zoekingen verricht, waarbij een aantal personen werd aangehouden. Het zou leden van de Hofstadgroep betreffen. Het onderzoek werd geleid

de invallen op de hoogte was gesteld. Volgens de weergave van de Nationale Recherche was men in Amsterdam uit en te na voorgelicht waarom het ging, namelijk om potentiële

onderzoek bij de afdeling terreur.' Ten tweede zijn aan het Amsterdamse korps ambtsberichten van de AIVD verstrekt en die gaan nu eenmaal doorgaans niet over tasjesdieven

of zwendelaars in levensverzekeringen. Ten derde is ook op andere plekken in het feitenrelaas te lezen dat er een intensief overleg plaatsvindt tussen de RID, de bestuursdienst van de

gemeente Amsterdam, de regiopolitie, de AIVD en de Nationale Recherche - in allerlei mogelijke combinaties. Thema is steeds: radicalisering van moslimjongeren in de hoofdstad en rekrutering voor de jihad. Het zou kunnen dat Amsterdam niet van alle *ins* en *outs* op de hoogte is gebracht. Maar dat de driehoek in Amsterdam helemaal niet wist dat het bij de invallen in 2003 om mogelijke moslimterroristen ging, zoals Cohen beweerde, lijkt buitengewoon onwaarschijnlijk. Waarom de Tweede Kamer met de verschillende lezingen in het feitenrelaas akkoord is gegaan, blijft de vraag. Een onderzoek zou meer duidelijkheid kunnen verschaffen over wie op welk moment met wat bekend was. Niet alleen de AIVD en minister Remkes hebben straks namelijk wat uit te leggen, ook burgemeester Job Cohen ■

De Nationale Recherche zegt dat de Amsterdamse politie is ingelicht over 'moslimjongeren' die 'een aanslag voorbereiden.' Burgemeester Cohen weet van niets

door de Nationale Recherche, op basis van ambtsberichten van de AIVD, en uitgevoerd door arrestatieteams van de regiokorpsen. Volgens Job Cohen was daarbij dus onbekend dat het om terreurverdachten ging. Maar dit wordt door de Nationale Recherche ten stelligste ontkend. In het feitenrelaas staat het zo: 'Over de gang van zaken ten aanzien van de gebeurtenissen op en rond 16 oktober verschillen de feitenweergaven van het korps regiopolitie Amsterdam-Amstelland en de Nationale Recherche, onderdeel van de KLPD (Koninklijke Landelijke Politie Diensten, red.)'

Het zou te ver voeren uit de brij van feitjes, data en voetnoten hier uitgebreid te gaan citeren. In de kern komt het geschil neer op de vraag in hoeverre de Amsterdamse politie van de ernst, inhoud en omstandigheden van

moslimterroristen. Zo zou een telefoongesprek over het onderzoek hebben plaatsgevonden tussen het hoofd van de Dienst Recherche Onderzoeken (Nationale Recherche) en het hoofd van de Dienst Centrale Recherche (regiopolitie Amsterdam-Amstelland). Daarin zou zijn gesproken over 'moslimjongeren' en het 'voorbereiden van een aanslag.' Daarentegen beweert de Amsterdamse politie dat er onvoldoende over de achtergrond bekend is gemaakt en de informatie 'te summier' was voor het 'formuleren van een adequaat actieplan.'

Wie moeten we geloven? De Nationale Recherche? Of de Amsterdamse politie? Eerlijk gezegd: de lezing van de Nationale Recherche is een stuk overtuigender. Ten eerste wordt ook in de feitenweergave van de Amsterdamse regiopolitie gesproken van 'een

De Amsterdamse driehoek, v.l.n.r.: hoofdofficier van justitie Leo de Wit, hoofdcommissaris Bernard Welten, burgemeester Job Cohen, tijdens de persconferentie op 2 november 2004.

Radio Veronica presents
80's & 90's Hits
THE PARTY!

ZATERDAG 18 NOVEMBER | HEINEKEN MUSIC HALL | AMSTERDAM

DJ's
Patrick Kicken
DJ Sven
Erwin Peters
Silvan Stoet
Colin Banks
DJ Silverius

Live Optredens
Rozalla
(Everybody's Free; To Feel Good)
Katrina van Katrina & The Waves
(Walking on Sunshine)
Black Box
(Strike It Up)

Bestel nu je kaarten à € 35,- bij radioveronica.nl of bel 0900 300 5000 (15 cpm)

TOP TICKET LINE
09003005000
www.top-ticket.nl

RADIO
VERONICA